

International Charter on Geographical Education

Commission on Geographical Education

**International Geographical Union
Union Géographique Internationale**

International Charter on Geographical Education

proclaimed by

International Geographical Union
Commission Geographical Education
Washington 1992

translated into 21 languages

edited by
Hartwig Haubrich
Freiburg 1994

cosponsored by
International Geographical Union
Commission Geographical Education
and
National Geographic Society
in Washington

ISBN 3-925319-11-5

Selbstverlag des Hochschulverbandes für Geographie und ihre Didaktik e.V. (HGD),
Regensburger Str. 160, D-90478 Nürnberg/Germany

Geographiedidaktische Forschungen

herausgegeben im Auftrag des Hochschulverbandes für Geographie
und ihre Didaktik e.V. von
Hartwig Haubrich, Jürgen Nebel, Helmut Schrettenbrunner
und Arnold Schultze

Band 24

chlorine free paper

MIĘDZYNARODOWA KARTA**EDUKACJI GEOGRAFICZNEJ**

**Komisja Edukacji Geograficznej
Międzynarodowej Unii Geograficznej**

1992

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Wyzwania i odpowiedzi	4
3. Pytania i pojęcia w geografii	5
4. Wkład geografii w kształcenie	7
5. Treść i koncepcje edukacji geograficznej	10
6. Zasady i strategie realizacji	13
7. Badania w dydaktyce geografii	16
8. Współpraca międzynarodowa	17
9. Proklamacja	17

Wstęp

Komisja Edukacji Geograficznej Międzynarodowej Unii Geograficznej

W przekonaniu

że geografia jest niezbędna w kształceniu odpowiedzialnego i aktywnego obywatela współczesnego i przyszłego świata,

Zdając sobie sprawę

że geografia na wszystkich poziomach nauczania może być przedmiotem dostarczającym wiedzy, stwarzającym możliwości, stymulującym oraz pomagającym przez całe życie cieszyć się z naszego świata i rozumieć go,

Mając świadomość

że uczniom potrzebna jest coraz większa kompetencja w sprawach międzynarodowych dla zapewnienia skutecznej współpracy w szerokim zakresie spraw ekonomicznych, politycznych, kulturalnych i środowiskowych w kurczącym się świecie,

Zaniepokojona

tym, że edukacja geograficzna jest zaniedbywana w niektórych częściach świata, a w innych brak jej struktury i spójności,

Gotowa

pomagać kolegom w przezwyciężaniu geograficznego analfabetyzmu we wszystkich krajach świata,

Popierając

zasady zawarte w:

- Karcie Narodów Zjednoczonych,
- Światowej Deklaracji Praw Człowieka,
- Konstytucji UNESCO,
- Zaleceniach UNESCO dotyczących Edukacji dla Międzynarodowego Porozumienia, Współpracy i Pokoju,
- Deklaracji Praw Dziecka,
- wielu krajowych programach nauczania i dokumentach dotyczących edukacji geograficznej,

kieruje tę Międzynarodową Kartę Edukacji Geograficznej do wszystkich ludzi świata.

Wyzwania i odpowiedzi

Rozwiązanie głównych zagadnień i problemów, przed którymi stoi nasz świat wymaga pełnego zaangażowania ludzi wszystkich pokoleń. Wszystkie niżej wymienione problemy mają silne powiązania z geografią:

dynamika populacji, żywność i głód, urbanizacja, rozbieżności społeczno-ekonomiczne, analfabetyzm, ubóstwo, bezrobocie, uchodźcy i bezpaństwowcy, naruszanie praw człowieka, choroby, zbrodnie, nierówne prawa kobiet i mężczyzn, migracje, wymieranie roślin i zwierząt, wylesianie, erozja gleb, pustyńnienie, katastrofy naturalne, odpady toksyczne i nuklearne, zmiany klimatyczne, zanieczyszczenie atmosfery, zanieczyszczenie wód, dziury ozonowe, wyczerpywanie zasobów naturalnych, bariery rozwoju, użytkowanie ziemi, konflikty etniczne, wojny, regionalizmy, nacjonalizmy i globalizm "Statku Kosmicznego Ziemia".

Konflikty spowodowane tymi problemami i sprawami są wyzwaniem dla nauczycieli geografii, którym powierzono dawanie ludziom nadziei, zaufania i możliwości pracy na rzecz lepszego świata.

Dążąc do zapewnienia zarówno pokoju i sprawiedliwości wszystkim ludziom świata jak i harmonii między ludźmi a przyrodą, nauczyciele geografii wskazują na Światową Deklarację Praw Człowieka, a szczególnie na:

Artykuł 25

- (1) "Każdy ma prawo do odpowiedniego dla zdrowia i dobrego samopoczucia standardu życia swojego i swojej rodziny, włączając w to ubranie, mieszkanie, opiekę zdrowotną i społeczną, oraz prawo do zabezpieczenia w przypadku bezrobocia, choroby, inwalidztwa, wdowieństwa, starości i innych braków w środkach do życia z powodów niezależnych od niego.

Artykuł 26

- (1) Każdy ma prawo do kształcenia...
- (2) Kształcenie powinno być ukierunkowane na pełny rozwój osobowości człowieka oraz kształtowanie poszanowania jego praw i wolności. Powinno ono promować zrozumienie, tolerancję i przyjaźń między wszystkimi narodami, rasami i grupami wyznaniowymi i powinno prowadzić do dalszych działań Narodów Zjednoczonych na rzecz zachowania pokoju.

Wobec problemów trapiących ludzkość prawo do kształcenia oznacza również prawo do pełnowartościowego kształcenia geograficznego, które rozwija zarówno zrównoważoną tożsamość regionalną i narodową jak i zaangażowanie w perspektywy międzynarodowe i globalne.

Pytania i pojęcia w geografii

Geografia jest nauką, która poszukuje wyjaśnień dotyczących charakteru miejsc i rozmieszczenia ludności oraz cech i zdarzeń tak jak one występują i rozwijają się na powierzchni Ziemi. Geografia zajmuje się współzależnościami człowiek - środowisko w kontekście konkretnych miejsc i ich położenia. Jej specyficznymi cechami jest szeroki zakres badań, rozpiętość metodologiczna, syntetyczne ujęcia z innych dyscyplin z włączeniem nauk przyrodniczych i humanistycznych oraz zainteresowanie kierowaniem w przyszłości współzależnościami człowiek - środowisko.

Geografowie stawiają następujące pytania:

Gdzie to jest?

Jakie to jest?

Dlaczego jest tam?

Jak to się zdarzyło?

Jaki to ma wpływ?

Jak powinno się tym kierować dla wspólnej korzyści człowieka i środowiska naturalnego?

Poszukiwanie odpowiedzi na te pytania w konsekwencji pociąga za sobą badanie położenia, stanu rzeczy, powiązań, rozmieszczenia w przestrzeni i zróżnicowania zjawisk na Ziemi. Wyjaśnienia teraźniejszego stanu rzeczy pochodzą zarówno z historycznych jak i współczesnych źródeł. Można zidentyfikować tendencje, które wskazują przyszłe możliwe kierunki rozwoju.

Oto niektóre z węzłowych pojęć dociekań geograficznych:

Położenie i rozmieszczenie,

Miejsce,

Relacje człowiek - środowisko,

Przestrzenne współdziałanie,

Region.

Położenie i rozmieszczenie:

Ludzie i miejsca mają różne bezwzględne i względne położenia na Ziemi. Są one połączone przepływem dóbr, ludzi i idei oraz pomagają wyjaśnić rozmieszczenie tych układów na Ziemi. Wiedza o położeniu ludzi i miejsc jest wstępnym warunkiem zrozumienia ich lokalnej, regionalnej, narodowej i globalnej współzależności.

Miejsce:

Miejsca mają różne cechy przyrodnicze i antropogeniczne. W skład cech przyrodniczych wchodzi forma terenu, gleby, klimat, wody, roślinność, zwierzęta i ludzie. Człowiek rozwija uprawy, buduje osiedla, tworzy systemy społeczno-ekonomiczne i kształtuje styl życia odpowiednio do swych wierzeń i filozofii. Wiedza o fizycznych cechach miejsc oraz percepcja środowiska przez człowieka i jego zachowań są podstawą zrozumienia współzależności między ludźmi i miejscami.

Zależności między człowiekiem i środowiskiem:

Człowiek wykorzystuje środowisko w różnorodny sposób tworząc rozmaite krajobrazy kulturowe poprzez różne modele działalności. Znajduje się on z jednej strony pod wpływem naturalnego środowiska a z drugiej strony zmienia swoje otoczenie w różnie kulturowo przekształcone środowiska, obejmujące zarówno krajobrazy harmonii jak i krajobrazy konfliktów. Zrozumienie tych złożonych, wzajemnych oddziaływań w przestrzeni jest ważną podstawą odpowiedzialnego planowania, organizowania i ochrony środowiska.

Współdziałanie w przestrzeni:

Zasoby nie są równomiernie rozmieszczone na Ziemi. Nie ma kraju samowystarczającego. Transport i systemy komunikacyjne łączą poszczególne miejsca ze sobą w celu wymiany zasobów i informacji. Wgląd w przestrzenne zależności prowadzi do zrozumienia obecnego współdziałania ludzi w zakresie wymiany dóbr i informacji oraz migracji. Prowadzi także do dostrzegania bieżących problemów, do idei udoskonalania powiązań regionalnych, krajowych i międzynarodowych oraz do współdziałania.

Region:

Region jest obszarem charakteryzowanym poprzez wybrane kryteria. Kryteria polityczne określają np. granice państw i miast; kryteria fizyczne określają strefy klimatyczne i roślinne; kryteria społeczno-ekonomiczne określają "rozwinięte" i "słabo rozwinięte" kraje. Regiony są dynamiczne zarówno w przestrzeni jak i w czasie. Regiony są częściami środowiska relatywnie łatwymi do zbadania i zaprojektowania ich rozwoju. Geografowie definiują regiony o różnych wymiarach, od skal lokalnych poprzez krajowe do kontynentalnych i globalnych. Zintegrowany system regionów prowadzi do pojęcia ekosystemu planetarnego. Zrozumienie struktury i procesów w różnych regionach w obrębie systemu globalnego jest podstawą regionalnej i narodowej tożsamości ludzi oraz ich międzynarodowych perspektyw.

Wkład geografii w kształcenie

Geografia ma ogromne możliwości oddziaływania zarówno na kształcenie jednostek jak i na Edukację Międzynarodową, dla Środowiska i dla Rozwoju.

Geografia a kształcenie jednostki

Mimo że rozwój wiedzy, rozumienia, umiejętności, postaw i systemu wartości składają się na proces kształcenia jako całości, to aspekty te mogą być ujęte w trzy kategorie celów. Poprzez uczenie się geografii uczniowie są zachęceni do badania i rozwijania wiedzy i zrozumienia oraz umiejętności, postaw i wartości. W szczególności powinny być stymulowane:

Wiedza i zrozumienie:

- położenia i miejsc, aby móc nadać geograficzne ramy zdarzeniom krajowym i międzynarodowym oraz zrozumieć podstawowe powiązania przestrzenne;
- głównych systemów naturalnych Ziemi (form rzeźby, gleb, wód, klimatu, roślinności), aby zrozumieć wzajemne oddziaływania wewnątrz i między ekosystemami;
- głównych systemów społeczno-ekonomicznych na Ziemi (rolnictwa, osadnictwa, transportu, przemysłu, handlu, energii, ludności i innych), aby osiągnąć poczucie miejsca. Pociąga to za sobą zrozumienie wpływu warunków naturalnych na działalność człowieka z jednej strony, z drugiej zaś zrozumienie różnych sposobów przekształcania środowiska zależnie od kulturowych systemów wartości, wierzeń religijnych oraz systemów technicznych, ekonomicznych i politycznych;
- zróżnicowania narodów i społeczeństw na Ziemi aby docenić kulturowe bogactwo ludzkości;
- struktur i procesów w regionie i kraju rodzinnym jako przestrzeni codziennej działalności; oraz
- wyzwań i szans światowej współzależności na "Statku Kosmicznym Ziemia".

Umiejętności:

- używania danych werbalnych, ilościowych i symbolicznych w formie tekstu, obrazów, wykresów, tabel, diagramów i map;
- stosowania w praktyce metod takich jak obserwacje w terenie, tworzenie map, wywiady, interpretacja źródeł pośrednich i wykorzystanie materiałów statystycznych; oraz
- porozumiewania się, myślenia, korzystania z umiejętności praktycznych i społecznych do studiowania tematyki geograficznej od skali lokalnej do międzynarodowej. Taki proces zdobywania wiedzy zachęci uczniów do:

- identyfikowania problemów i spraw;
- gromadzenia i strukturyzowania informacji;
- przetwarzania danych;
- interpretowania danych;
- oceny danych;
- uogólniania;
- dokonywania ocen;
- podejmowania decyzji;
- rozwiązywania problemów;
- kooperatywnej pracy w zespole; oraz
- postępowania zgodnego z deklarowaną postawą.

W ten sposób kształcenie geograficzne przyczynia się do rozwijania umiejętności posługiwania się słowem pisanym i mówionym, liczbą i formą graficzną. Pomaga również w rozwijaniu kompetencji indywidualnej i społecznej, szczególnie w odniesieniu do przestrzennego wymiaru codziennego życia i międzynarodowego zrozumienia.

Postawy i wartości sprzyjające:

- zainteresowaniu własnym otoczeniem i zróżnicowaniem naturalnych i antropogenicznych cech na powierzchni Ziemi;
- docenieniu piękna świata natury z jednej strony, z drugiej zaś różnorodności warunków życia ludzi;
- trosce o jakość i planowanie środowiska naturalnego i środowiska człowieka dla przyszłych pokoleń;
- zrozumieniu znaczenia postaw i wartości w podejmowaniu decyzji;
- gotowości do odpowiedniego i odpowiedzialnego zastosowania wiedzy i umiejętności geograficznych w życiu prywatnym, zawodowym i publicznym;
- poszanowaniu prawa wszystkich ludzi do równości;
- zaangażowaniu się w poszukiwanie rozwiązań problemów lokalnych, regionalnych, krajowych i międzynarodowych zgodnie ze "Światową Deklaracją Praw Człowieka".

Geografia a Kształcenie Międzynarodowe, dla Środowiska i dla Rozwoju

Kształcenie międzynarodowe

Edukacja geograficzna przyczynia się w znacznym stopniu do kształcenia międzynarodowego tak jak jest to opisane w *Zaleceniach dotyczących kształcenia dla międzynarodowego porozumienia, współpracy i pokoju oraz kształcenia w odniesieniu do praw człowieka i podstawowych wolności* (18-ta Konferencja UNESCO, 19 listopada 1974). W szczególności edukacja geograficzna stymuluje porozumienie, tolerancję i przyjaźń między wszystkimi narodami, rasami i grupami wyznaniowymi oraz popiera działalność Narodów Zjednoczonych na rzecz utrzymania pokoju przez aktywne zachęcanie do:

- (a) "międzynarodowego wymiaru i światowej perspektywy w kształceniu ludzi na wszystkich poziomach;
- (b) zrozumienia i poszanowania dla wszystkich narodów, ich kultur, cywilizacji, systemów wartości i sposobów życia, włączając w to kultury etniczne własnego kraju i kultury innych narodów;
- (c) uświadomienia sobie wzrastającej światowej współzależności między ludźmi i narodami;
- (d) posiadania zdolności porozumiewania się z innymi;
- (e) uświadomienia sobie nie tylko praw ale i obowiązków ciążących wzajemnie wobec siebie na jednostkach, grupach społecznych i narodach;
- (f) zrozumienia konieczności międzynarodowej solidarności i współpracy;
- (g) gotowości ze strony jednostek do udziału w rozwiązywaniu problemów własnych społeczności, krajów i całego świata."

Edukacja środowiskowa i rozwojowa

Komitet Przygotowawczy Konferencji Narodów Zjednoczonych na temat Środowiska i Rozwoju, który spotkał się w Genewie 18 marca 1991 roku stwierdził, że edukacja środowiskowa i rozwojowa na wszystkich poziomach nauczania i dla wszystkich narodów jest sprawą zasadniczą dla zapewnienia trwałego rozwoju świata.

"Im większą wiedzą rozporządzają ludzie wykształceni, zdolni zrozumieć informacje, tym większa jest szansa na znaczne zmniejszenie szkód w środowisku i zapobieżenie problemom w przyszłości. Stosownie do tego, we wszystkich krajach, a szczególnie w krajach rozwijających się istnieje podstawowa potrzeba wzmocnienia całego systemu kształcenia jako wstępnego warunku kształcenia dla środowiska i rozwoju."

Edukacja geograficzna przyczynia się do tego gwarantując, że poszczególni ludzie stają się świadomi skutków swych własnych zachowań oraz zachowań społeczeństw, że mają dostęp do dokładnych informacji i posiadają umiejętności pozwalające na podejmowanie trafnych dla środowiska decyzji i rozwijanie etyki środowiskowej kierującej ich działalnością.

Treść i koncepcje edukacji geograficznej

Programy nauczania geografii na świecie konstruowane są zazwyczaj w dwojaki sposób:

jako studia regionalne i jako studia tematyczne.

W najlepszym przypadku zarówno studia regionalne jak i tematyczne są silnie ukierunkowane na teorię. Teorie są w nauczaniu dzieci stosowane do wyjaśniania rzeczywistości. Dzieci powinny być zachęcane w trakcie nauki do przyjmowania podejścia problemowego i badawczego, które doprowadzi je do stwierdzeń i zastosowania uogólnień i zasad.

Studia regionalne

Studia regionalne odnoszą się do następujących obszarów:

Środowisko lokalne
Ojczysty region
Ojczysty kraj
Ojczysty kontynent
Inne części świata i grupy regionalne
Świat
Struktury globalne

Zasady kierujące doбором regionów na wszystkich poziomach nauczania mogą być następujące:

- decentryzm - regiony powinny być tak dobierane by uniknąć narodowego lub kontynentalnego centryzmu;
- motywacja - regiony powinny być dobierane zgodnie z zainteresowaniami uczniów i aktualnością zdarzeń;
- równoważność skal - regiony powinny być dobierane tak by zawierać zdarzenia o zasięgach od lokalnych do globalnych;
- różnorodność - regiony powinny być tak dobierane aby zaprezentować miejsca kontrastowe, różne przyrodniczo środowiska, różnorodne działania człowieka, różne kultury, systemy społeczno-ekonomiczne oraz różne poziomy rozwoju i stabilności;
- trafność - regiony powinny być tak dobierane aby umożliwić dociekania związane z życiem publicznym, zawodowym i prywatnym;
- odpowiedzialność - regiony powinny być tak dobierane aby umożliwić uczniom rozpoznanie i przyjęcie odpowiedzialności za działania w zakresie skal od lokalnej do globalnej.

Zrozumienie rangi zarówno tożsamości narodowej jak i współpracy międzynarodowej są ważnymi celami studiów regionalnych. Studia regionalne powinny zachęcać do rozważań nad internacjonalizmem i globalizmem z jednoczesnym unikaniem pułapek separatyzmu regionalnego.

Studia tematyczne

Studia tematyczne powinny zawsze mieć podstawę regionalną. Programy studiów tematycznych ze względu na zastosowane podejście można podzielić na systematyczne, problemowe i systemowe.

- 1) **Podejścia systematyczne** odnoszą się do geografii fizycznej i geografii człowieka.

Geografia fizyczna może zawierać:

- geomorfologię,
- hydrologię,
- klimatologię,
- biogeografię,
- ekologię fizyczną ...

Geografia człowieka może zawierać:

- geografii ludności,
- geografii ekonomicznej,
- geografii miast,
- geografii społecznej,
- geografii historycznej,
- geografii kultury,
- geografii rolnictwa,
- geografii politycznej,
- ekologię człowieka ...

- 2) **Podejścia problemowe** odnoszą się do bieżących spraw i problemów rozpatrywanych z geograficznego punktu widzenia. Mogą mieć one zasięg lokalny, regionalny, krajowy lub globalny. Najczęściej studiowane tematy to:

- jakość środowiska,
- różnice społeczno-przestrzenne,
- zagrożenia i katastrofy,
- globalne zmiany,
- dynamika populacji,
- urbanizacja,
- głód na świecie,
- zarządzanie energią,
- nierówność ras, płci i religii,
- bariery wzrostu,
- regiony kryzysu (społecznego, naturalnego, ekonomicznego),
- konflikty,
- problemy i strategie rozwoju,
- nieprzerwany rozwój ...

- 3) Podejścia systemowe, odnoszą się do nauczania o systemach fizycznych, systemach społecznych i ekosystemach.

W skład systemów fizycznych wchodzi:

- systemy geomorficzne,
- systemy glebowe,
- systemy klimatyczne,
- systemy hydrologiczne,
- systemy biotyczne.

Systemy społeczne odnoszą się do społecznych i kulturowych procesów w stworzonych przez człowieka strukturach takich jak:

- systemy rolnicze,
- systemy przemysłowe i usługowe,
- systemy osadnicze,
- systemy transportu i handlu,
- systemy społeczeństw.

Ekosystemy

Aktualne sprawy związane z troską o trwały rozwój maźna również badać poprzez studiowanie integracji systemów stworzonych przez człowieka i systemów naturalnych wewnątrz ekosystemu.

Wybór podejścia

O tym czy powyższe podejścia tworzą kombinacje czy wybiera się tylko jedno decyduje preferowana filozofia edukacji. Którekolwiek podejście zostaje przyjęte nauczanie powinno zachęcać uczniów do angażowania się w formułowanie problemów i badanie. Ważne jest, aby rozwijać u uczniów umiejętności geograficzne w zakresie rozwiązywania bieżących i przyszłych problemów organizacji przestrzeni. Dlatego więc programy nauczania geografii odgrywają zasadniczą rolę w edukacji politycznej, społecznej, etycznej, osobowościowej, humanistycznej, estetycznej i środowiskowej.

Zasady i strategie realizacji

Nauczyciele specjaliści

Geografii powinni uczyć w szkołach podstawowych, średnich i ponadpodstawowych wyszkoleni nauczyciele specjaliści. Nauczyciele są najwartościowszym kapitałem w kształceniu. Z tego powodu jak i z powodu złożoności studiów geograficznych, niezbędni są dobrze przeszkoleni nauczyciele.

W obliczu wyzwań naszych czasów i opisanych wcześniej celów kształcenia geograficznego nauczyciele geografii powinni posiadać kwalifikacje nie tylko w swojej dziedzinie, geografii, ale także w dydaktyce geografii.

W programach wstępnego kształcenia nauczycieli geografii i dodatkowych szkoleń w trakcie pracy powinny być stopniowo rozwijane:

Wiedza i zrozumienie:

- geografii jako dyscypliny rozwijającej się (w zakresie pojęć, tematyki, postaw i umiejętności),
- społecznych kontekstów kształcenia i nauczania,
- potrzeb, zainteresowań, oczekiwań i praw uczniów,
- jak uczniowie się uczą (w sferze poznawczej, emocjonalnej i psycho-motorycznej),
- zasad programów;

Umiejętności:

- planowania lekcji, działu programu, kursu i programu nauczania,
- stosowania odpowiednich metod oceniania,
- włączania uczniów w sferę doświadczeń poznawczych,
- doboru i stosowania odpowiednich źródeł i środków,
- ustawicznej oceny i korekty kursu;

Wartości i postawy, które popierają:

- potencjał geografii jako środka kształcenia,
- geograficzną edukację uczniów,
- osobowościowy i zawodowy rozwój w ramach edukacji geograficznej,
- równe prawa dla wszystkich uczniów do rzetelnej edukacji geograficznej;

Niezależny, samodzielny przedmiot

Aby zagwarantować rzetelne przygotowanie dla przyszłości geografia powinno być przedmiotem samodzielnym zarówno w programach nauczania szkół podstawowych jak i średnich. Nauczyciele szkół podstawowych powinni być szkoleni w zakresie nauczania geografii. Na wyższych poziomach szkoły podstawowej, w szkole

średniej oraz powyżej geografia powinna być nauczana przez nauczycieli, specjalistów w geografii. Geografia buduje powierzchnię styku, czy też pomost pomiędzy naukami przyrodniczymi i społecznymi. Problemy geograficzne mogą wymagać odniesień do odkryć w innych dyscyplinach takich jak geologia, hydrologia, biologia, historia, socjologia, polityka i ekonomia. Jeśli warunki lokalne narzucają uczniom w określonym wieku lub w pewnym okresie nauki uczestniczenie w złożonym lub zintegrowanym programie nauczania, to w programie tym powinien być zdecydowanie określony precyzyjny udział geografii, z wykorzystaniem zasad podanych w tej Międzynarodowej Karcie.

Logiczne i zwarte kursy

Ważne jest, aby wszyscy uczniowie w latach formalnego nauczania przeszli nieprzerwany kurs nauczania geografii. Zapewni to osiągnięcie właściwego udziału geografii zarówno w kształceniu ogólnym jak i przygotowaniu do życia prywatnego i publicznego.

Przydział czasu

Czas przydzielony geografii w programie powinien być porównywalny z czasem przydzielonym innym przedmiotom ogólnokształcącym. Rozkład zajęć powinien zapewniać regularne lekcje geografii w ciągu całego roku, z odpowiednio dłuższymi jednostkami czasowymi umożliwiającymi prace badawcze i zajęcia terenowe. Jest to niezbędnym warunkiem dostarczenia uczniom przez nauczycieli trwałych doświadczeń geograficznych pomocnych w obliczu wyzwań współczesności i przyszłości.

Materiały do nauczania i uczenia się

Zastosowanie pomocy naukowych pierwszorzędnej jakości, zarówno tradycyjnych jak i nowoczesnych ma istotne znaczenie jeśli uczniowie mają zdobyć rzeczywiste wyobrażenia Ziemi. Geografii nie można uważać za przedmiot niskich kosztów. Międzynarodowa społeczność nauczycieli geografii powinna pomagać biedniejszym krajom w osiągnięciu dostępu do wysokiej jakości materiałów do nauczania i uczenia się.

Geografia: przedmiot dla wszystkich

Geografia pełni ważną rolę w kształceniu wszystkich uczniów. Osoby konstruujące programy nauczania powinny zwrócić szczególną uwagę zarówno na uczniów o specjalnych potrzebach jak również na zmieniające się potrzeby uczniów w miarę rozwoju ich możliwości.

Mimo że wiele aspektów edukacji geograficznej jest wspólnych dla wszystkich poziomów kształcenia, to jej specyfika zmienia się od szkoły podstawowej, poprzez średnią do wyższej i stosownie do jej funkcji w kształceniu zawodowym, kształceniu dorosłych i doksztalcaniu pracujących.

Kształcenie w szkołach podstawowych

Małe dzieci lubią się uczyć poprzez działanie w trakcie poznawania swojego otoczenia. Są także otwarte na nowe doświadczenia. Dlatego też nauczanie o ludziach innych kultur, o innych stylach życia i mieszkających gdzie indziej powinno się rozpocząć na tym etapie. W ten sposób edukacja geograficzna wspiera główne idee Narodów Zjednoczonych zawarte w *Deklaracji Praw Dziecka*, które głoszą, że "Dziecko ma być otoczone szczególną opieką oraz mieć zagwarantowaną sposobność i udogodnienia poprzez prawo i inne środki umożliwiające mu rozwój fizyczny, umysłowy, moralny, duchowy i społeczny w zdrowy i normalny sposób oraz w warunkach wolności i zgodności."

Kształcenie w szkołach ponadpodstawowych

W miarę jak młodzi ludzie dorastają zwiększa się ich zdolność do abstrakcyjnego myślenia. Praktyczne doświadczenia mogą być w związku z tym wzbogacane poprzez szersze stosowanie bardziej abstrakcyjnych źródeł informacji. Pobudzając zainteresowanie przyszłością ludzkości należy kłaść nacisk na unikanie odrywania wiedzy od działania oraz na popieranie kompetencji środowiskowej, zaangażowania w sprawy regionalne i narodowe oraz perspektywy wielokulturowe i międzynarodowe.

Kształcenie w szkołach wyższych

Wielu z tych, którzy podejmują studia wyższe może w przyszłości w społeczeństwie odgrywać kluczowe role w podejmowaniu decyzji, które wymagają perspektywy krajowej i międzynarodowej oraz kompetencji środowiskowej. Wszystkie programy studiów wyższych, jaki by nie był ich główny kierunek powinny obejmować nauczanie geografii, aby mieć pewność, że absolweci będą zaznajomieni z tą dziedziną. Jest to szczególnie ważne dla tych wszystkich, którzy zamierzają zostać nauczycielami. Wskazane jest również, aby nauczyciele geografii posiadali znajomość języka obcego.

Dokształcanie dorosłych i grup społecznych

Zrozumienie geografii przyczynia się do przygotowania wszystkich ludzi do ich życia codziennego. Jako robotnicy, pracodawcy, konsumenci czy obywatele, ludzie muszą rozumieć międzynarodowe i środowiskowe konsekwencje swoich decyzji. Tylko w ten sposób można osiągnąć międzynarodową współpracę, trwały rozwój i bardziej sprawiedliwy porządek świata.

Stały rozwój takiego zrozumienia w życiu jednostek można osiągnąć poprzez włączenie perspektyw geograficznych do wszystkich form kształcenia zawodowego, kształcenia dorosłych i dokształcania pracujących.

Badania w dydaktyce geografii

Badania w dydaktyce geografii koncentrują się na doskonaleniu nauczania i uczenia się geografii na poziomie szkół podstawowych, średnich, wyższych, zawodowych i dla dorosłych. Badania powinny się również przyczyniać do ogólnego rozwoju teorii nauczania i uczenia się. Dla osiągnięcia tych celów ważne jest prowadzenie badań zarówno podstawowych jak i stosowanych.

Badania podstawowe są powiązane z rozwojem podstawowych teorii w dydaktyce geografii. Dotyczą one fundamentalnych aspektów edukacji geograficznej takich jak rozwój zrozumienia przestrzeni u dzieci, percepcji środowiska i postaw wobec ludzi, miejsc i problemów.

Badania stosowane dotyczą praktycznych aspektów edukacji geograficznej takich jak doskonalenie i ocena metod nauczania i pomocy naukowych również w zakresie nowych technologii oraz kształcenia dla środowiska i rozwoju a także badań wielokulturowych i globalnych.

Pomiędzy naukowcami, nauczycielami i systemami oświatowymi powinna istnieć ścisła współpraca w zakresie doboru problematyki badawczej i celowości. Wyniki badań stosowanych powinny być konsekwentnie upowszechniane w celu zachęcenia do odpowiedniego wdrożenia.

Metodologia

Badania są ważną funkcją dydaktyki geografii na wszystkich poziomach kształcenia. Podczas gdy badania empiryczne mogą być podejmowane przede wszystkim w instytucjach kształcenia wyższego, to badania o charakterze obserwacji uczestniczącej dostarczają sposobności do współudziału wszystkich nauczycieli w doskonaleniu i ocenie programów, procesu i środków nauczania. W badaniach może być zastosowany pełny zakres podejść jakościowych i ilościowych.

Mogą to być:

- badania w formie obserwacji uczestniczącej,
- badania empiryczne,
- badania hermeneutyczne.

Wybór metodologii do zaadaptowania zależy od tematyki badań i analizowanych problemów.

Międzynarodowa współpraca

Edukacja geograficzna ma unikalny wkład w tworzenie globalnych perspektyw. Dydaktycy geografii powinni wspierać cele Porozumienia Helsińskiego (1977) aby promować współpracę międzynarodową, dwustronną i wielostronną wymianę doświadczeń i metod nauczania na wszystkich poziomach kształcenia obowiązkowego, uzupełniającego i wyższego, popierać wymianę materiałów do nauczania oraz wyników badań nad doskonaleniem programów nauczania, dydaktyki, metod oceniania i procesów poznawczych. Zachęcamy dydaktyków geografii i nauczycieli ze wszystkich krajów do promowania takiej wymiany poprzez pracę w Komisji Edukacji Geograficznej Międzynarodowej Unii Geograficznej oraz poprzez wiele innych międzynarodowych instytucji i konkretnych przedsięwzięć badawczych, które wiążą się z geografią i dydaktyką. Niektóre z tych międzynarodowych zespołów i przedsięwzięć są zestawione w załączniku A tego dokumentu.

Proklamacja

Międzynarodowa Karta Edukacji Geograficznej opracowana przez Komisję Edukacji Geograficznej Międzynarodowej Unii Geograficznej i przedyskutowana z geografami z całego świata zajmującymi się kształceniem została zatwierdzona przez Zgromadzenie Ogólne Międzynarodowej Unii Geograficznej podczas 27 Kongresu Geograficznego w Waszyngtonie D.C., USA w sierpniu 1992 roku.

Stosownie do tego, Komisja Edukacji Geograficznej Międzynarodowej Unii Geograficznej podaje tę Kartę do wiadomości wszystkich rządów i narodów świata i zaleca zawarte w niej zasady i doświadczenia jako podstawę, na której powinna się opierać edukacja geograficzna.

Prof.dr Hartwig Haubrich
Przewodniczący Komisji Edukacji Geograficznej
Międzynarodowej Unii Geograficznej
Paedagogische Hochschule Freiburg
Kunzenweg 21 D-79117 Freiburg/Germany

